

LANDSORGANISASJONEN I NORGE

Saksnr.: 12/1160 - 1 Arkivkode: 614.0 Saksb.: ANSK / Dato: 20.04.2012
Svarfrist:

FORVENTNINGER TIL KLIMAMELDINGEN

LO har gitt flere innspill til regjeringens klimaarbeid de siste par årene. Dette innspillet bygger videre på tidligere innspill, samt LOs Klimastrategiske Plan fra desember 2010, og er våre forventninger til klimameldingen. Innspillet er enstemmig vedtatt av LOs sekretariat 16. april 2012.

Klimautfordringen er en av de største utfordringene menneskeheten står overfor. Det er avgjørende for alt liv på jorda at klimaendringene kan stoppes. Norge skal være et foregangsland i klimapolitikken ved å bidra til reelle globale utslippskutt og til teknologiutvikling. Skal vi klare å stoppe klimaendringene må alle sektorer bidra til betydelige utslippskutt i mange år framover. LO mener det er viktig å legge vekt på oppdatert kunnskap og at klimatiltakene som gjennomføres er effektive mot globale klimaendringer. LO mener de tiltakene som iverksettes her hjemme må ha et helhetlig perspektiv, og ikke føre til økte utslipp andre steder.

LO vil understreke at tiltakene må bidra til sysselsetting, teknologiutvikling og verdiskaping. LO mener klimameldingen må ha særlig fokus på fornybar energi og energieffektivisering, transport, og miljøteknologi- og næringsutvikling.

Energipolitikk

Norge er rikt på energiressurser fra vann-, vind- og gass. Disse ressursene er en del av klimaløsningen internasjonalt, og samtidig grunnlaget for en omfattende grønn verdiskaping i form av energiproduksjon og –eksport, og for en verdensledende industrinæring basert på Norges fortrinn som grønn energinasjon. Energi- og kraftforsyning skal legge til rette for verdiskaping, sysselsetting og bosetting i hele landet.

For å sikre klimaeffekter av satsingen på ny fornybar energi i Norge er det viktig at den erstatter fossil energi, og ikke bare kommer i tillegg. Det at det er et utslippstak i det europeiske kvotemarkedet innebærer at økt norsk eksport av ren energi i første omgang ikke får direkte effekt på europeiske utslipp, men senker prisen på CO₂-kvoter. Norge blir uansett ikke kreditert utslippsreduksjonen eksporten av ren energi gir opphav til. Derfor kan det være hensiktsmessig at Norge synliggjør sin innsats, ved å knytte kjøp og nulling av kvoter sammen

med eksport av fornybar energi til Europa. Dette kan være en del av det norske bidraget til globale utslippsreduksjoner, samtidig som det øker oppmerksomheten om behovet for et lavere europeisk utslippstak.

Både husholdningene, næringslivet, kommunene og staten må tilstrebe en effektiv ressursbruk. Det må satses på økte offentlige støtteordninger for forskning og utvikling innen energibruk, som gjør det lønnsomt å investere i energiøkonomisering og klimavennlige løsninger. Energigjenvinning og -effektivisering i industrien og andre samfunnsområder må styrkes. Potensialet for energisparing i bygg er betydelig, og det offentlige må gå foran ved å skifte ut vinduer, etterisolere, og tilrettelegge for bruk av fornybar energi i offentlige bygg. Det må videre byttes til energieffektiv belysning i offentlige rom, langs gater og veier. Det er fortsatt slik at den mest klimavennlige energien er den en ikke bruker.

Transport

Transport står for cirka 30 prosent av norske klimagassutslipp og vil utgjøre mesteparten av norske utslipp som ikke er regulert av kvotesystemet. Høy befolkningsvekst bidrar til at transportomfanget og utslippene er sterkt økende, spesielt i og rundt de største byene. SSB antar at Norges befolkning vil øke med 20 prosent fra 2005 til 2020.

LO mener det er et stort potensial for å begrense utslippene fra sektoren. Både klimamessig, miljømessig og helsemessig er det viktig at det tilrettelegges og oppfordres til gåing og sykling. Det må gjøres trygt og attraktivt å ferdes som syklist, spesielt i og rundt byene. En sterk satsing på kollektive, klimavennlige transportløsninger gir mange gevinster, og er en forutsetning for å kutte utslippene fra transport. Offentlige anbudskonkurranser må stille konkrete klima- og miljøkrav. Det må sikres at anbudssystemet legger tilrette for å velge gode miljøløsninger. For eksempel ser vi i dag en prisulempe for transportløsninger med de mest miljøvennlige alternativene, både når det gjelder pris på materiell som busser, og tilgjengelighet og infrastruktur for miljøvennlig drivstoff. Disse alternativene taper dermed anbud.

Det må skje et skikkelig løft for jernbane. Dobbeltsporutbygging rundt de store byene må framskyndes. Det må lønne seg bedre å ta kollektiv transport. Mer av transporten må skje på skip og jernbane, og omlegging til gassdrevne skip må gjennomføres raskere. Videre må matavfall som ikke kan nyttes som matprodukter, brukes til produksjon av biogass for transportsektoren¹, og det må tilrettelegges infrastruktur for miljøvennlig drivstoff. Kommunesektoren må involveres sterkere for å møte utfordringene innen transport og infrastruktur, og også oppfordres til å samarbeide over kommunegrensene.

---

¹ Et eksempel her er biogassbussene i Fredrikstad.

Personbiler på norske veier må gjøres stadig mer energieffektive og en må i økende grad gå over på hybrid- og el-løsninger. Bil- og transportavgiftene må vris ytterligere i klimavennlig retning. Kjøprising og veiprising kan også være riktige virkemidler for å få ned bilbruken, men her er det viktig å sikre at kollektivtransport finnes som et reelt alternativ. Transnova gir støtte til prosjekter og tiltak som bidrar til å erstatte fossile drivstoff med alternative drivstoff, eller energibærere som gir lavere eller ingen CO₂-utslipp, samt til tiltak som bidrar til overgangen til mer miljøvennlige transportformer og til å redusere det totale transportomfanget. Transnova må settes i stand til å spille en aktiv rolle for å nå klimamålene.

Skogtiltak

Norge bruker årlig 3 milliarder kroner til bevaring av regnskog i utviklingsland. Dette kan gi store globale utslippskutt til lave kostnader, og er tiltak LO støtter. Det bør også legges mer vekt på skogtiltak hjemme. Det at Norge ikke blir kreditert for opptak av klimagasser i norsk skog i de internasjonale klimaforhandlingene bør være irrelevant i denne sammenheng. - Fornuftige og gode klimatiltak bør gjennomføres uansett. Skogsdrift, skjøtsel og avvirkning som bidrar til å øke karbonlagringen ytterligere, samt økt treplanting på naturmessig egnede arealer kan gi betydelig klimagevinst. Det må være en forutsetning at skogtiltak må ta hensyn til naturmangfold. Det må ses nærmere på utnytting av avskjær, grener og toppe (GROT) for energiformål.

Teknologi, næringsutvikling og utdanning

Våre rike naturressurser og internasjonale miljøutfordringer må ligge til grunn for utviklingen av ny teknologi og etablering av nye arbeidsplasser. Norsk industri har allerede gjort mye og kuttet klimagassutslippene betydelig de siste årene, og mange gode prosjekter er i gang. Det må satses målrettet på forskning og utvikling av ny fornybar energi, som vindkraft, solenergi, bioenergi, jordvarme og bølgekraft. Det må satses målrettet videre på teknologitesting og gjennomføring av CCS (utskilling og lagring av karbon), samt å etablere en infrastruktur for deponering av CO₂. Norge må stimulere pilotprosjekter innen energisparing og teknologiutvikling i samarbeid med industrien og i maritime næringer med stort reduksjonspotensial. Dette må selvsagt ikke begrenses til å gjelde bare innenfor norske grenser. – LO støtter regjeringens internasjonale klima- og energi-initiativ, ”Energi+”, og mener overføring av norsk teknologi og kompetanse for å få på plass fornybar energi i fattige land vil være et av de beste klimatiltakene Norge kan bidra til.

Med bakgrunn i vannkraft, miljøteknologi og kompetanse kan en i Norge produsere metaller og produkter som verden trenger for en klimavennlig framtid, med lavere utslipp enn i mange andre land. Det gjelder spesielt for aluminiumsindustrien, der aluminiumsproduksjon i land som Kina, USA og i

Europa har mange ganger høyere utslipp av klimagasser enn norsk produksjon. Men slik produksjon av metaller medfører selvsagt utslipp i Norge, også. – LO mener derfor at det er viktig at en ikke ser på norske utslipp uavhengig av de totale globale klimagassutslippene. Et viktig spørsmål er; ”Hvordan kan Norge bidra til at andre land kan velge klimavennlige løsninger?”.

Det må legges til rette for grønne arbeidsplasser i alle næringer gjennom å gjøre hele økonomien grønnere. Utbygging av ny fornybar energi og store nettinvesteringer gir et stort marked for fornybarindustrien og kraftbransjen de kommende år. Det er derfor viktig å trappe opp utdanningskapasiteten fra fagutdanning til doktorgradsnivå i ingeniørfag innenfor energi- og klimaområdet. Det må satses på rekruttering til og styrking av fagområder som skal bidra til utslippskutt, som innenfor transportsektoren og i byggebransjen. Opplærings- og utdanningssystemet må legge til rette for nødvendige omstillinger og næringsutvikling.

Forbruk

Mange gode miljøforbedringer blir ”spist opp” av et stadig økende forbruk. Vi må endre forbruksmønsteret. LO etterlyser en klarere forbrukerpolitikk som kan gjøre det lettere for folk å velge klima- og miljøvennlig, og dermed dyrere å velge varer og tjenester som er skadelige for miljø og klima. Det må heller ikke være slik at det skal kunne lønne seg for produsenter og næringsliv å ikke ta klima- og miljøansvar. Unødvendig emballasje, dårlig planlegging og logistikk i forbindelse med transport av varer, og eksport av avfallsproblemet til fattigere land eller land uten miljøkrav, må motvirkes aktivt. Avfall er ressurser på avveie. Selv om mye har skjedd i kommunene for å tilrettelegge for kildesortering, trengs fortsatt fokus og forbedrede ordninger for å fremme gjenbruk og gjenvinning.

Det er også behov for en tydeligere merkepolitikk. Den nordiske miljømerkeordningen Svanemerket sikrer både miljø og klima. LO mener denne ordningen bør styrkes, slik at informasjonen om Svanemerkets klima- og miljøfortrinn når fram til forbrukerne.

EUs kvotesystem

Det europeiske kvotesystemet EU-ETS etablerer et felles utslippstak for industri, kraftforsyning og petroleumssektor i Europa. Fra og med 2013 vil halvparten av norske klimagassutslipp omfattes. Kvotesystemet er det viktigste instrumentet for reduksjon av europeiske klimagassutslipp. 2/3 av EUs samlede utslippsreduksjoner vil skje her. Det sentrale er kvotetaket, ikke hvor i Europa kvotene brukes. Utslippene som dekkes av systemet skal reduseres med 21 prosent fra 2005 til 2020. Norge kan bidra til å sikre utslippsreduksjoner i Europa, ut over det som skjer gjennom reduksjonen i kvotetaket fram mot 2020, ved å kjøpe kvoter og nulle disse. Dette er i tråd med anbefalinger fra OECD.

Norske bedrifter må ha de samme CO₂-prisene som øvrige europeiske bedrifter, og som andre europeiske bedrifter kompenseres for CO₂-påslaget i kraftprisen som er et resultat av kvotesystemet. Dette bidrar til stabile og robuste rammebetingelser for investeringene i industrien. Spesielle norske krav til egne bedrifter er både dyrt og virkningsløst og vil lede til at mange industriarbeidere mister jobben til ingen nytte. Det vil delvis flytte utslipp fra kraftintensiv industri til resten av kvotesystemet, men også til land utenfor kvotesystemet hvor produksjonen er basert på kullkraft og utslippene 5-10 ganger høyere enn i Norge. I et fornuftig internasjonalt klimaregime, vil norsk og europeisk industri som er relativt ren, få styrket sin konkurransevne og øke produksjonen. Hensynet til konkurransevne og sysselsettingen i industrien, tilsier at det er viktig å verne om industriens rammevilkår. En ambisiøs klimapolitikk må ikke legge hindringer i veien for ny og klimaeffektiv industrireising.

Om klimaforliket

LO støtter hovedmålene og de overordnede prinsippene i klimaforliket. Det forventes at Regjeringens kommende klimamelding følger opp klimaforliket fra 2008; Norge skal innen 2020 bidra til å redusere globale utslipp tilsvarende 30 pst. av våre utslipp i 1990. LO støtter dette målet. Det er imidlertid viktig at det dreier seg om reelle globale utslippskutt og ikke bare flytting av norske utslipp innenfor EUs kvotemarked, eller til land utenfor kvotemarkedet. LO mener det er avgjørende at nasjonale klimatiltak ikke fører til høyere utslipp i andre land.

Basert på anslag fra bl.a. SFT, ble det i klimaforliket anslått at 2/3 av utslippsreduksjonen kan gjennomføres i Norge. Flere forutsetninger som anslaget bygget på har vist seg ikke å holde. Mange foreslåtte tiltak reduserer ikke globale utslipp. Stortinget ble forespeilet at kostnadene ved de dyreste tiltakene innenlands ville koste noe mer enn utslippsreduksjoner ute. Nå er prisforskjellen i størrelsesorden 20:1. Særlig kostnader ved tiltak som karbonfangst og lagring (CCS), elektrifisering av sokkelen og biodrivstoff er økt betydelig. Samtidig er kvoteprisen i EU kraftig redusert. Full rensing av varmekraftverket på Mongstad var forutsatt i referansebanen og lå inne i beregningene forliket bygde på. - Kostnadene på Mongstad kommer derfor i tillegg.

Det blir altså betydelig dyrere å gjennomføre tiltakene enn Stortinget antok i 2007 da premissene ble lagt, og tiltakene vil ikke virke som forutsatt. LO mener derfor at regjeringen må ta særskilt hensyn til problemstillinger knyttet til karbonlekkasje. Støtteordninger til gjennomføringen av effektive tiltak i industrien, og utvikling og etablering av ny, miljøvennlig industri og teknologi må sikres. Miljøomstillingsprogrammer må igangsettes raskt, og vi må få en styrking i satsingen på næringsrettet forskning og utvikling.